

ПРОТИДІЯ ДЕТЕРМІНАНТАМ ВРАЗЛИВОСТІ РОЗСУДУ СУДДІ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

COUNTERACTION TO THE DETERMINANTS OF VULNERABILITY OF JUDICIAL DISCRETION IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS

Курінний С.В., д.ю.н., професор,
професор кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізький національний університет

Під час реалізації покладених законом повноважень, розглядаючи матеріали конкретної справи, суддя може приймати те чи інше рішення на власний розсуд, який є результатом складної і цілеспрямованої інтелектуальної діяльності (індивідуальної чи колегіальної) та не повинен виходити за межі положень чинного законодавства і суперечити здоровому глузду. Чинники негативного впливу на суддівський розсуд в адміністративному судочинстві за їх джерелами можна поділити на два різновиди – системні та позасистемні. У свою чергу, системні детермінанти вразливості відповідного розсуду, структурно поділяються на загальні, видові та особистісні. Аналіз повноважень Вищої ради правосуддя дозволяє стверджувати про її домінування в системі суддівського врядування, що у цілому надає потенційну можливість протистояти системним чинникам деформації змісту суддівського розсуду в адміністративному судочинстві. Зокрема, це стосується як завершальних стадій призначення (обрання) на посаду судді, так й безпосередньої діяльності судді щодо реалізації його повноважень. Ознайомлення з прикладами штучного гальмування роботи Вищої ради правосуддя та причинами ліквідації Окружного адміністративного суду м. Києва спонукає до висновків про те, що: сподівання на результативну роботу інституцій судового контролю у найближчому майбутньому у цілому є марними, враховуючи значну питому вагу серед їх складу діючих та колишніх суддів, які майже демонстративно у переважній більшості випадків проявляють свою викривлену “цехову” солідарність; позасистемний підхід щодо нейтралізації чинників негативного впливу на суддівський розсуд також не має помітних перспектив, бо за своєю сутністю є винятковим та певним чином ставить під сумнів принцип незалежності судів та суддів; за таких обставин результативна протидія детермінантам вразливості розсуду судді в адміністративному судочинстві та інших його різновидах, можлива лише на особистісному рівні судді, критерії відбору на посади яких мають бути суттєво посилені, насамперед щодо їх добросовісності.

Ключові слова: суддівський розсуд, адміністративне судочинство, детермінанти, юрисдикція, суд, справа.

In exercising the powers assigned by law and considering the files of a specific case, the judge can render a particular decision at his own discretion, which is the result of complex and purposeful intellectual activity (individual or collegial) and should not exceed the scope of current legislation and contradict common sense. Factors of negative impact on judicial discretion in administrative proceedings can be divided into two types according to their sources: system and non-system. Thus, system determinants of the relevant discretion's vulnerability are structurally divided into general, specific, and personal. The analysis of the powers of the High Council of Justice allows confirming its dominance in the system of judicial governance, which generally provides a potential opportunity to resist the system factors of distorting judicial discretion in administrative proceedings. In particular, it applies both to the final stages of appointment (election) of a judge and the judge's direct activity in terms of the exercise of his powers. A review of the cases of artificial inhibition of the work of the High Council of Justice and the reasons for the liquidation of the District Administrative Court of Kyiv leads to the following conclusions: expectations of the effective work of judicial control institutions in the near future are futile, taking into account the significant authority of current and former judges, who often demonstratively show their distorted “corporate” solidarity, among their staff; the non-system approach to neutralizing the factors of negative influence on judicial discretion also has no visible prospects, because it is exceptional in its essence and somewhat calls into question the principle of independence of courts and judges; under such circumstances, effective counteraction to the determinants of the judge's discretion in administrative proceedings and its other types is possible only at the personal level of the judge, the selection criteria of which should be significantly strengthened, primarily towards integrity.

Key words: judicial discretion, administrative proceedings, determinants, jurisdiction, court, case.

Постановка проблеми. Під час реалізації покладених законом повноважень, розглядаючи матеріали конкретної справи, суддя може приймати те чи інше рішення на власний розсуд, який є результатом складної і цілеспрямованої інтелектуальної діяльності (індивідуальної чи колегіальної) та не повинен виходити за межі положень чинного законодавства і суперечити здоровому глузду.

Дана теза підтверджується положеннями вітчизняних законів. Так, відповідно до частини 1 ст. 127 Конституції України – суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним та керується вярховенством права, при цьому першим обов'язком судді визначено – справедливо, безсторонньо та своєчасно розглядати і вирішувати судові справи відповідно до закону з дотриманням засад і правил судочинства (пункт 1 частини 7 ст. 56 Закону України «Про судоустрій і статус судді» від 2 червня 2016 року №1402-VIII).

Головною особливістю суддівського розсуду є те, що у вітчизняному законодавстві, яке регулює відносини судочинства (правосуддя), немає прямої згадки про нього (зокрема, немає його визначення або хоча б розкриття його суті), однак результат даного розсуду незримо присутній в основі будь якого значущого рішення суду (особливо остаточного) і може позначитися не тільки на настрої,

а й у багатьох випадках, на долі окремих учасників відповідного процесу.

В умовах коли в Україні період становлення інститутів правової держави (важливим компонентом яких є незалежні суди у яких відправляють правосуддя незаангажовані судді з бездоганною репутацією) розтягнувся не на одне десятиліття, коли одним з першочергових негласних завдань для половини щойно обраних глав української держави було отримання неформального контролю над судовою владою, що здебільшого здійснювалося під час чергового етапу її реформування, – важко сподіватися на бездоганне функціонування судів, враховуючи наявність недоліків організації їх роботи та можливості негативного впливу на суддів, а також готовності деякого з них здійснити чергову угоду з власним сумлінням.

Останнє твердження можна довести численними прикладами з практики діяльності судів в нашій державі, особливо це стосується окремих, м'яко кажучи, дуже неоднозначних рішень Конституційного Суду України, колишній голова якого оголошений у розшук і переховується в даний час за кордоном, а також діяльності нещодавно ліквідованого Окружного адміністративного суду міста Києва.

Суперечливі рішення згаданих високих суддівських інстанцій безперечно приймалися за результатами суддівського розсуду, однак розсуду який не тільки йшов у розріз з Законом, а й явно суперечив здоровому глузду і засадам людської моралі.

Особливо вразливість і деформація суддівських рішень є наглядною у діяльності адміністративних судів, що пояснюється їх значно розширеною за останні роки предметною юрисдикцією та тими негативними управлінськими та політичними наслідками для державного апарату, які тягнуть за собою окремі упереджені суддівські вердикти, прийняті далеко не в інтересах українського суспільства і держави.

Проблематика дослідження причин деформації суддівського розсуду, під час здійснення адміністративного судочинства, не зважаючи на свою актуальність, поки що не набула помітної затребуваності в українських науковців – насамперед, фахівців з адміністративного права, норми якого регулюють дані відносини. Науково-теоретичною основою для вивчення цього важливого питання, можуть слугувати праці таких відомих учених як: В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, В.М. Гаращук, Є.В. Додін, Р.А. Каложний, Т.О. Коломєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, В.Я. Настюк, О.І. Харитовнова та ін.

Накопичена практика використання суддівського розсуду в адміністративному судочинстві, спонукає до її ретельного аналізу та своєчасних висновків спрямованих на усунення існуючих упущень, тому розгляд протидії детермінантам вразливості суддівського розсуду в адміністративному судочинстві є метою даної роботи.

На початку викладення основного матеріалу, необхідного зазначити, що чинники негативного впливу на суддівський розсуд в адміністративному судочинстві за їх джерелами можна поділити на два різновиди – системні та позасистемні.

У свою чергу системні детермінанти вразливості відповідного розсуду, структурно поділяються на загальні, видові та особистісні. Загальні – є універсальними для усіх різновидів судочинства в Україні і характеризують так звану «хронічну хворобу» неефективності, властиву для вітчизняної судової влади у цілому. Видові чинники – пов'язані з особливостями адміністративного судочинства, що визначаються насамперед його предметною юрисдикцією. Особистісні, з огляду на свою назву стосуються особи судді, який розглядає адміністративні справи згідно з положеннями чинного Кодексу адміністративного судочинства України в редакції від 3 жовтня 2017 року.

Враховуючи, що наведена структура системного поділу відповідних детермінантів є достатньо умовною, а на практиці протидія їм реалізується через діяльність окремих структур суддівського врядування, які супроводжують діяльність суддів на усіх стадіях їх кар'єри, пропонується докладніше зупинитись на організації роботи згаданих контрольних інституцій.

Насамперед, розглянемо вимоги до кандидатів на посаду судді, що передбачені положеннями ст. 69 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (далі Закону 1).

Зокрема, на вказану посаду може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістьдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, добросовісним та володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови (ч. 1 цієї статті).

Не може бути призначений суддею громадянин, який: визнаний судом обмежено дієздатним або недієздатним; має хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню функцій зі здійснення правосуддя; має незняту чи непогашену судимість (ч. 2 згаданої статті).

Не може претендувати на посаду судді особа, до якої згідно із законом застосовується заборона обіймати відповідну посаду (ч. 3 даної статті).

Не може претендувати на посаду судді також особа, яку було раніше звільнено з посади судді за вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді, порушення вимог щодо несумісності, порушення обов'язку підтвердити законність джерела походження майна або у зв'язку із набранням законної сили обвинувальним вироком щодо такої особи, крім випадків визнання в судовому порядку протиправним рішення про звільнення з цих підстав або скасування обвинувального вироку суду (ч. 4 цієї статті).

Не може претендувати на посаду судді також особа, яку було раніше звільнено з посади судді за результатами кваліфікаційного оцінювання (ч. 5 зазначеної статті).

Ознайомлення з нормами ст. 70 Закону 1 свідчить про ту важливу роль яка покладається на Вищу кваліфікаційною комісією суддів України (далі ВККС) під час реалізації порядку добору та призначення на посаду судді.

Також, у процедурі призначення кандидата на посаду судді, важливе місце відведене Вищій раді правосуддя, робота якої визначена Конституцією України (ст. 128 та ст. 131) та Законом України «Про Вищу раду правосуддя» від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII (далі – Закону 2).

Відповідно до ст. 1 зазначеного закону, Вища рада правосуддя (далі ВРП) є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування добросовісного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів.

У ст. 131 Конституції України зафіксовані основні повноваження ВРП, які деталізуються у ст. 3 Закону 2, зокрема вона: вносить подання про призначення судді на посаду; ухвалює рішення стосовно порушення суддею чи прокурором вимог щодо несумісності; забезпечує здійснення дисциплінарним органом дисциплінарного провадження щодо судді; утворює органи для розгляду справ щодо дисциплінарної відповідальності суддів; розглядає скарги на рішення відповідних органів про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора; ухвалює рішення про звільнення судді з посади; надає згоду на затримання судді чи утримання його під вартою чи арештом; ухвалює рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя; вживає заходів щодо забезпечення авторитету правосуддя та незалежності суддів; затверджує за поданням Державної судової адміністрації України нормативи кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення судів; погоджує в установленому порядку перерозподіл бюджетних видатків між судами, крім Верховного Суду; призначає на посаду та звільняє з посади Голову Державної судової адміністрації України, його заступників; визначає за поданням Голови Державної судової адміністрації України граничну чисельність працівників Державної судової адміністрації України, у тому числі її територіальних управлінь; призначає та звільняє з посад членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України; приймає рішення про звільнення членів Вищої ради правосуддя; здійснює інші повноваження, визначені цим Законом та Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

Згідно ст. 5 Закону 2, ВРП складається з двадцяти одного члена, з яких десятьох – обирає з'їзд суддів України з числа суддів чи суддів у відставці, двох – призначає Президент України, двох – обирає Верховна Рада України,

двох – обирає з'їзд адвокатів України, двох – обирає всеукраїнська конференція прокурорів, двох – обирає з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ.

Голова Верховного Суду входить до складу ВРП за посадою.

2. Члени ВРП обираються (призначаються) строком на чотири роки. Одна й та сама особа не може обіймати посаду члена Вищої ради правосуддя два строки поспіль.

3. Якщо ВРП може стати неповноважною через закінчення строку повноважень члена ВРП, такий член ВРП продовжує виконувати свої повноваження до дня обрання (призначення) на його посаду іншої особи, але в будь-якому випадку не більше трьох місяців з дня закінчення строку, на який такого члена ВРП було обрано (призначено).

Аналіз повноважень ВККС та ВРП дозволяє стверджувати про домінування останньої інституції в системі суддівського врядування, а арсенал її правового інструментарію, у цілому, надає потенційну можливість протистояти системним чинникам деформації змісту суддівського розсуду в адміністративному судочинстві. Зокрема, це стосується як завершальних стадій призначення (обрання) на посаду судді, так й безпосередньої діяльності судді щодо реалізації його повноважень.

На відміну від ВРП, робота ВККС згідно ст. 93 Закону 1, характеризується лише двома, але дуже важливими напрямками – здійснення повноцінної кадрової роботи та проведення кваліфікаційного оцінювання суддів.

Окрім цих двох згаданих інституцій, певні організаційні функції які можна використати у протидії детермінантам вразливості суддівського розсуду покладаються на Державну судову адміністрацію України (далі ДСА), яка є державним органом у системі правосуддя, який здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади у межах повноважень, установлених законом та підзвітна ВРП у межах, визначених законом (ч. 1 і 2 ст. 151 Закону 1). Згідно ст. 152 цього ж закону ДСА: забезпечує належні умови діяльності судів, ВККС, Національної школи суддів України та органів суддівського самоврядування в межах повноважень, визначених цим Законом; вивчає практику організації діяльності судів, розробляє і вносить у встановленому порядку пропозиції щодо її вдосконалення; вивчає кадрові питання апарату судів, прогнозує потребу у спеціалістах, здійснює замовлення на підготовку відповідних спеціалістів; забезпечує необхідні умови для підвищення кваліфікації працівників апарату судів, створює систему підвищення кваліфікації та ін.

Оцінюючи законодавчу регламентацію діяльності ВРП, ВККС та ДСА, можна визначити її як задовільною і такою, що потенційно могла б протидіяти системним чинникам деформації суддівського розсуду в адміністративному судочинстві зокрема та інших його різновидах взагалі. Однак, як свідчить практика, робота вище згаданих важливих структур (особливо ВРП) організована та здійснюється із значними недоліками, а інколи відкрито саботується.

Так, Верховна Рада України 15 серпня 2022 року за своєю квотою обрала двох нових членів Вищої Ради правосуддя: адвоката у справах Майдану Р. Маселка та доцента НЮУ імені Ярослава Мудрого М. Мороза. Напередодні повномасштабного вторгнення рф в Україну, 10 з 15 чинних членів ВРП подали у відставку (ще 6 посад були вакантні). Через це ВРП – один із фундаментальних органів, без якого не може функціонувати судова система України, втратила кворум. А, отже, й можливість призначити, відсторонити, притягнути до дисциплінарної відповідальності чи звільнити з посади суддів. Крім того, саме ВРП призначає членів ВККС – органу, що відповідає за формування суддівського корпусу.

Ще влітку 2021 року Верховна Рада ухвалила базові закони для перезапуску ВРП, на чому неодноразово наполягали міжнародні партнери. Наразі ж орган по суті припинив роботу, що своєю чергою не дає можливості притягнути до кримінальної відповідальності суддів-колаборантів. Причиною відставки за власним бажанням 10 членів у ВРП назвали дії Етичної ради, яка з 8 лютого 2022 року почала оцінювати одночасно усіх членів ВРП, окрім голови Верховного суду.

Запеклі бої точилися не тільки на наших землях, а й у самій Верховній Раді за майбутнє ВРП. Вже через півтора місяця, на початку квітня, як повідомив голова правління Фундації DEJURE М. Жернаков, у парламенті самі судді почали прощтовхувати низку абсолютно неконституційних рішень з відновлення ВРП.

«Одним із них, наприклад, повноваження ВРП хочуть передати Раді суддів. Це саме той орган, який на угоду судовим мафіозі два місяці не виконував пряму вимогу закону щодо делегування своїх членів до Етичної ради. І тим самим блокував судову реформу, а з нею – міжнародну допомогу Україні», – роз'яснював Жернаков.

За Конституцією звільняти суддів може лише ВРП, тому, якби повноваження ВРП через зміни до законів передали б до Ради суддів, це відкрило б скриньку Пандори, бо навіть найбільш відверті судді-зрадники через наші суди або ЄСПЛ змогли б поновитися на посадах, а Україна їм виплачувала б шалені компенсації з бюджету.

«Також ці зміни до закону повністю зруйнували б реформу і повернули судову систему в часи Януковича. Бо фактично скасували б конкурсний добір членів ВРП і перевірку кандидатів Етичною радою з міжнародниками», – попереджав Жернаков [1].

Для уточнення необхідно зауважити, що на час написання даної статті (грудень 2022 року) робота ВРП залишалася заблокованою.

Також, слід зазначити, що Етична рада відповідно до ч. 1 ст. 9-1 Закону 2 утворюється з метою сприяння органам, що обирають (призначають) членів Вищої ради правосуддя, у встановленні відповідності кандидата на посаду члена Вищої ради правосуддя критеріям професійної етики та доброчесності.

Другий характерний приклад стосується функціонування Окружного адміністративного суду міста Києва. Якщо викладена вище ситуація з ВРП пов'язана здебільшого з системними чинниками вразливості суддівського розсуду та таким же засобом протидії їм, то негативні приклади діяльності даного Окружного суду можна розглядати у контексті як внутрішніх так і зовнішніх детермінантів деформації згаданого розсуду, а також як винятковий випадок застосування позасистемного впливу на діяльність суду з метою призупинення його шкідливої, навіть можна сказати антисупільної та антидержавної діяльності.

Так, 13 грудня 2022 року Президент України В. Зеленський підписав прийнятий у той же день парламентом закон про ліквідацію скандального Окружного адміністративного суду міста Києва (далі ОАСК) на чолі з П. Вовком.

ОАСК був судом першої інстанції, який розглядав спори щодо виборчого процесу, проходження чи звільнення з публічної служби, справи про оскарження рішень органів державної влади чи місцевого самоврядування, розташованих у місті Києві.

Фактично у руках цього суду, були зосереджені всі найважливіші питання країни, про які ухвалювали рішення в столиці. Саме тому експерти вказували, що суд було вигідно контролювати владі за всіх президентів.

Цей Окружний адміністративний суд став відомим своїми резонансними рішеннями і скандальними суддями.

Так, ОАСК скасовував нову редакцію українського правопису і перейменування Московського проспекту на проспект Бандери у Києві. Кілька років тому ОАСК за позовом І. Коломойського визнав націоналізацію «При-

ватБанку» незаконною. Також, Окружний адмінсуд заблокував перейменування Української православної церкви (Московського патріархату), яка, за рішенням Верховної Ради, мала внести у свою назву зв'язок з Росією.

Навесні 2022 року він взяв до розгляду позов від В. Януковича щодо повернення на посаду президента України. Експерти розцінювали це як можливу частину плану повернути до влади експрезидента з російськими військами.

Законопроект № 5369 щодо ліквідації ОАСК був внесений Президентом України до парламенту 13 квітня 2021 року як «невідкладний». У ньому також пропонувалось створити замість ОАСК новий суд – Київський міський окружний адміністративний суд.

Голова ОАСК П. Вовк та ще кілька суддів цього суду є підозрюваними у кримінальному провадженні про створення злочинної організації та захоплення влади. Підозри ґрунтуються на вивченні записів розмов у кабінеті П. Вовка. На записах останній обговорює, як він збирається тиснути за допомогою судових рішень на різні органи влади, щоб отримувати потрібні для себе рішення.

9 грудня 2022 року США ввели санкції проти П. Вовка саме через його можливий вплив на судову систему. Раніше ліквідувати цей суд в Україні вимагали західні партнери [2].

Для уточнення слід зазначити, що у пояснювальній записці до поданого Президентом України 13 квітня 2021 року законопроекту № 5369 нагадувалося, що влітку 2020 року петицію з вимогою ліквідувати ОАСК підписали необхідні 25 000 громадян. Крім того, у ній було зафіксовано, що відповідно до вимог Конституції України Глава держави провів консультації з Вищою радою правосуддя щодо питання ліквідації Окружного адміністративного суду міста Києва. Вища рада правосуддя у своєму консультативному висновку від 4 березня 2021 року не висловила позиції щодо підтримки чи не підтримки законопроекту, зазначивши, що «реалізація вказаного законопроекту не видається можливою до моменту створення та початку роботи повноважного складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, оскільки переведення суддів із ліквідованих до новоствореного суду може відбуватися виключно на підставі та в межах рекомендацій Вищої кваліфікаційної комісії суддів України».

Також, необхідно наголосити, що підозри стосовно Вовка, його заступника Аблова та судді Погрібніченка були висунуті ще у 2019 році, коли опублікували так звані плівки Вовка. Фраза «Шеф, давайте что-то учудим» з вуст Аблова стала крилатою [3].

Усі наведені негаразди, відбуваються на фоні фактично проваленої судової реформи, яка здійснювалася при п'ятому українському президентові починаючи

з 2016 року. За всі роки незалежності, в Україні так і не сформувалась судова влада, що справді забезпечує верховенство права [4].

Недаремно, оприлюднені на початку 2021 року результати соціологічного дослідження щодо ставлення українців до судів, проведеного Центром Разумкова на замовлення Офісу Ради Європи в Україні, для більшості громадян нашої держави не стали сюрпризом. Зокрема, за вказаними результатами – українським судам повністю довіряє 1,7% українців, це лише трохи більше, ніж російським ЗМІ (0,7%) і політичним партіям (1,6%). Скоріше довіряють судам ще 11,3%. При цьому 40,6% не довіряють судам взагалі, а 37,4% скоріше не довіряють [5].

За таких умов, складається сприятливе підґрунтя для подальшого збереження негативного впливу на суди і суддів взагалі, та результати суддівського розсуду зокрема.

На підставі викладеного можна **констатувати**, що: 1) можливість використання суддівського розсуду в адміністративному судочинстві (як і в інших його різновидах) має значний як позитивний так і негативний потенціал (за результатами розкриття першого – торжество правосуддя, підтвердження авторитету судді та збереження функціонування вітчизняної бюрократії у рамках закону, другого – суддівська ганьба, недовіра до суду та розширення свавілля чиновництва); 2) чинники негативного впливу на розсуд суддів в адміністративних судах мають два основні джерела – системний та позасистемний (той що має свої витoki поза функціонування судів та органів судового врядування); 3) рівні протидії відповідним детермінантам також характеризуються своєю дуалістичністю, це – системний та позасистемний підходи; 4) як довела практика, функціонування відповідного системного рівня є неефективним та безперспективним з позицій повноцінної реалізації задач, що покладаються на його ключові інституції (насамперед це Вища рада правосуддя, діяльність якої фактично заблоковано протягом майже 10 останніх місяців); 5) сподівання на результативну роботу інституцій судового контролю у найближчому майбутньому у цілому є марними, враховуючи значну питому вагу серед їх складу діючих та колишніх суддів, які майже демонстративно у переважній більшості випадків проявляють свою викривлену «цехову» солідарність; 6) позасистемний підхід щодо нейтралізації чинників негативного впливу на суддівський розсуд також не має помітних перспектив, бо за своєю сутністю є винятковим та певним чином ставить під сумнів принцип незалежності судів та суддів; 7) за таких обставин результативна протидія детермінантам вразливості розсуду судді в адміністративному судочинстві та в інших його різновидах, можлива лише на особистісному рівні судді, критерії відбору на посади яких мають бути суттєво посилені, насамперед стосовно їх доброчесності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стешенко А. Парламент обрав нових членів ВПР. Чому це важливо?. LB.ua. 15 серпня 2022. https://lb.ua/news/2022/08/15/526348_parlament_obrav_novih_chleniv_vpr.html
2. Зеленський підписав ліквідацію скандального ОАСК Вовка. Чому це важливо? 13 грудня 2022. <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63935345>
3. Лисогор І. Верховна рада ліквідувала ОАСК. LB.ua. 13 грудня 2022. https://lb.ua/news/2022/12/13/538965_verhovna_rada_likvidovala_oask.html
4. Судова реформа в Україні: короткий огляд. <https://de.jure.foundation/library/sudova-reforma-v-ukraini-scho-zminylos-za-try-roky>
5. Чижик Г. Чому судом досі довіряють лише 1,7% українців, і що з цим робити. Українська правда. 11 січня 2021. <https://www.pravda.com.ua/columns/2021/01/11/7279542/>